

OPEN ACCESS

Jak najít společnou řeč aneb Překryvy replik ve dvou televizních pořadech*¹

Zuzana Komrsková (Praha) – Petra Poukarová (Praha)

HOW TO FIND COMMON GROUND, OR OVERLAPS IN TURN-TAKING IN TWO TV PROGRAMS

The aim of this paper is to present some remarks concerning the phenomenon of overlaps in spoken language. Simultaneous speech has been studied since the 1970s, when Sacks, Schegloff and Jefferson described their theory of turn-taking organisation in conversation. In the literature, overlaps are sometimes considered as going against the principle of *minimizing gaps and interruptions*, something that speakers should avoid.

We would like to show that overlaps do not appear randomly but that speakers can use them functionally and that they can even fulfil cooperative functions. Our study is based on data from *Dialog*, a special multimedia corpus of spoken Czech, which collects public dialogues — recordings and transcripts of discussion programs broadcast on Czech TV stations.

KEYWORDS

overlap, spoken corpus, broadcast communication

KLÍČOVÁ SLOVA

překryv, mluvený korpus, mediální komunikace

1. ÚVOD

Mluvená komunikace je známá řadou specifík a odlišností v porovnání s psanou. Zaměříme-li se na strukturu mluvených dialogů, můžeme si všimnout např. toho, že mluvíci často nečekají, až jejich komunikační partner domluví, ale snaží se ho vystřídat dřív. Tyto situace jsou zmiňovány již v jednom ze základních konverzačněanalytických článků, v němž se Sacks, Schegloff a Jeffersonová (1974) věnují popisu mechanismu střídání mluvčích v rozhovoru. Pojem překryv (*overlap*) jsou pak označovány obecně jakékoli situace, při nichž dojde k překrývání replik různých mluvčích.

Překryvy replik se vyskytují v mluvených rozhovorech probíhajících ve formálním (např. Duncan, 1972) i neformálním prostředí (např. Jeffersonová, 1984; Schegloff, 2000), dosavadní výzkumy překryvů v češtině (Weingartová — Churaňová — Šturm, 2014; Havlík — Zaepernicková, 2016; Komrsková — Poukarová, v tisku) se však věnovaly pouze neformálním, spontánním rozhovorům. Analýzy nepřipravených spon-

* Tato studie vznikla v rámci programu Progres Q08 Český národní korpus uskutečňovaného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

1 Děkujeme oběma recenzentům za všechny připomínky a podněty a dr. Kozubíkové Šandové za konzultaci.

tánních rozhovorů mezi přáteli či rodinnými příslušníky ukázaly, že překryvy jsou relevantní zejména pro vystřídání mluvčích: Weingartová, Churaňová a Šturm (2014) naměřili vystřídání mluvčích v překryvu ve 22 %, Heldner a Edlund (2010) dokonce ve 40 %. Podíl počtu překryvů na délce nahrávky ve spontánních dialogích variuje v souvislosti se situačními i osobnostními faktory; např. Komrsková — Poukarová (v tisku) zjistily nižší podíl mezi mluvčími v partnerském vztahu oproti týmž mluvčím hovořícím se svými přáteli. Překryvy mohou nastat v jakémkoli okamžiku rozhovoru a jejich příčiny lze vztahovat k průběhu rozhovoru (a jeho struktuře), jeho obsahu, motivaci mluvčích apod. (více viz Havlík, 2017).

V této studii se zaměřujeme na překryvy vyskytující se v mluvené komunikaci v mediálním prostředí, konkrétně ve dvou televizních pořadech s účastí moderátora. Jedná se o politickou debatu Nedělní partie a talk show Krásný ztráty. Na základě jejich analýzy se pokusíme popsat, jaké mohou být příčiny vzniku překryvů, resp. zda (a jak) tato příčina ovlivňuje pozici překryvu v replice. Zajímá nás i to, zda je výskyt překryvů ovlivněn rolí komunikantů v dané situaci, jestli souvisí s typem pořadu či jaké shody a rozdíly je možné mezi oběma relacemi nalézt.

2. TYPY PŘEKRYVŮ RELEVANTNÍ PRO TUTO STUDII

Překryvy replik lze rozdělovat podle různých hledisek (viz Havlík, 2017), z nichž jsou pro naši studii relevantní dvě: strukturní a sémantické. Podle prvního z nich lze odlišovat překryvy vyskytující se na různých pozicích v replice (na jejím začátku, konci a uprostřed); při typologizaci se zpravidla vychází od repliky dosavadního (tj. déle nepřerušovaně hovořícího) mluvčího. Dosud se v této souvislosti ustálil pouze pojem terminální překryv (Schegloff, 2000), kterým jsou míněna překrytí konce repliky dosavadního mluvčího a počátku repliky dosavadního recipienta, tj. nového mluvčího. V této studii zužujeme terminální překryvy pouze na případy, v nichž se před překryvem a i po něm vyskytuje nepřekrývající se část repliky (a to i část slova). Schematicky lze tuto situaci zachytit následovně:

A: ----- [---]
 B: [---]-----

Ze strukturního hlediska se při kategorizaci překryvu jako terminálního lze zabývat i tzv. místy relevantními pro vystřídání mluvčích (*transition-relevance place*)²; tyto překryvy tvoří v typologii Jeffersonové (1984) samostatnou skupinu (*transition-related overlaps*). K překryvu může dojít v okamžiku, kdy se dosavadní mluvčí blíží k místu relevantnímu pro vystřídání, nicméně svou repliku ještě nedokončil, ale dosavadní recipient anticipuje její konec. V další skupině Jeffersonová kombinuje hledisko struktury a motivaci komunikantů k vytvoření překryvu: dosavadní recipient monitoruje řeč aktuálního mluvčího a při problémech s produkcí mu pomůže.

2 Český termín uvádíme podle Nekvapila (2017). Jedná se o místo, v němž mluvčí různými prostředky (prozodicky, sémanticky, syntakticky) signalizuje ukončení své repliky.

Sémantické hledisko se vztahuje k obsahu repliky, avšak nelze ho zcela oddělit od motivace mluvčích. Jeffersonová v této souvislosti vyděluje překryvy, jejichž vznik je dán rozpoznáním toho, co je sdělováno (*recognitional overlaps*). Dosavadní recipient vstupuje do řeči dosavadnímu mluvčímu zejména tehdy, je-li to nutné pro jeho úplné a jasné porozumění sdělení, v okamžiku, kdy zazní relevantní informace, k níž považuje za nutné se okamžitě vyjádřit, a to například z důvodu ujasnění si smyslu slov, ale i popření, oponování, potvrzení, opravy. (Komrsková — Poukarová, v tisku).

Specifickým typem označovaným jako kontinuátory³ (*back-channels*; Schegloff, 2000) jsou krátké repliky, kterými dává dosavadní recipient právě hovořícímu najevo, že ho poslouchá, rozumí a že si je vědom, že dosavadní mluvčí ještě neskončil. Kontinuátory bývají často umístovány v okolí potenciálních míst relevantních pro vystřídaní mluvčích a lexikálně jsou obsazeny především jednoslovnými responzními výrazy typu *hm, jo, ano* apod.

3. DATA

Pro analýzu byly vybrány dva televizní diskusní pořady obsažené v korpusu DIALOG, a to talk show *Krásný ztráty* a politický diskusní pořad *Nedělní partie*. Oba pořady jsou dostupné v transkribované formě se zvukovým a obrazovým záznamem (na adrese <http://ujc.dialogy.cz/>); součástí transkripce je detailní značení překryvů pomocí hranatých závorek. V transkripci překryvů se objevují i neverbální reakce (nejčastěji smích), které v naší analýze opomíjíme.

Pořady byly vybrány tak, aby byly srovnatelné jak počtem účastníků, tak jejich pohlavím, ale zároveň aby se jednalo o jiný typ pořadu. V obou zvolených relacích je moderátorem muž a diskutujícími hosty dvě ženy. Z hlediska typu jsou *Krásný ztráty* pořadem spíše zábavním, méně formálním, který se neomezuje na jediné téma. Tento formát vede i k uvolněnější atmosféře. Otázky moderátora jsou cíleny přímo na osobu hosta, jeho život soukromý i pracovní. Naopak *Nedělní partie* je typ formálně pojaté debaty, v níž účastníci zastupují (většinou) nadřazenou instituci (politickou stranu, vládní orgán apod.), ústředním bodem tematicky sevřené diskuse je tedy politická scéna a události.

Pořad *Krásný ztráty* byl odvysílán 15. 3. 2004 a jeho stopáž činí 28 minut. Moderátor Michal Prokop (dále MP) si do něj pozval herečku Veroniku Žilkovou (dále VŽ) a spisovatelku Irenu Obermannovou (dále IO). Obě ženy se znají, tykají si, samy však na konci pořadu přiznávají, že spolu nikam pravidelně nechodí, že je jejich kontakt spíše telefonický. Všichni účastníci jsou fyzicky blízko a jejich umístění naznačuje jejich role: moderátor stojí za barem a jeho hosté sedí na vysokých židlích u baru.

Pořad *Nedělní partie* byl vysílán 16. 5. 2004 a jeho stopáž činí 40 minut. Moderátorem pořadu je Daniel Takáč (dále DT), pozvání přijaly tehdejší europoslankyně Jana Bobošíková (dále JB) a tehdejší senátorka Helena Rögnerová (dále HR). Všichni

3 Termín kontinuátor použil jako ekvivalent k anglickému *continuer* M. Sloboda (2005).

zúčastnění stojí, moderátor naproti kameře, hosté po jeho pravici a levici. Kamera snímá nejen jeho či celou scénu, ale detailněji v průběhu pořadu i samotné hosty.

Ve vybraných pořadech se vyskytuje přibližně stejný počet překryvů v jedné minutě⁴: 2,5 v Krásných ztrátách a 2,1 v Nedělní partii. V absolutních číslech se pro prvně zmíněný pořad jedná o 71 překryvů, z toho se v jednom případě jedná o simultánní řeč všech tří účastníků k témuž tématu. Ve druhém pořadu se celkově objevilo 83 překryvů a vždy se přitom jednalo o překryv dvou mluvčích.

4. ANALÝZA PŘEKRYVŮ

4.1 OBECNÝ PŘEHLED

Při analýze jednotlivých překryvů jsme se je snažily zároveň kategorizovat, a to jak podle role mluvčích a s ní související motivací vzniku překryvu, tak podle pozice překryvu v replice. Tabulka 1 poskytuje obecný přehled o počtu analyzovaných překryvů v daných pořadech podle rolí mluvčích. První sloupec zachycuje případy, kdy došlo k simultánní řeči moderátora s jakýmkoli hostem, tj. jak k situaci, kdy moderátor vstoupil do řeči hostu, tak její opak. Druhý sloupec ukazuje počet překryvů v replikách mezi hosty navzájem a třetí počet situací, v nichž simultánně hovoří všichni zúčastnění.

překryvy	ze strany moderátora + ze strany hosta	mezi oběma hosty	mezi všemi účastníky	celkem (normalizováno na minutu) ⁵
Krásný ztráty	47	23	1	71 (2,5)
Nedělní partie	80	3	0	83 (2,1)

TABULKA 1. Počty překryvů v analyzovaných pořadech podle role účastníků.

Ačkoli je počet překryvů v jedné minutě obou pořadů velmi podobný, počty překryvů vztahené pouze k zúčastněným mluvčím již vykazují rozdíly. Nejvíce překryvů se objevilo mezi moderátorem a hostem. V pořadu Nedělní partie moderátor vstupuje do řeči často proto, aby usměrnil hovor a vrátil ho zpět do mantinelů vymezených položenou otázkou. Relace by měla televiznímu publiku zprostředkovat co nejjasnější a pokud možno relevantní informace týkající se veřejných zájmů, v případě talk show zajímavé informace, sloužící mnohdy spíše k pobavení než informování. Součástí této skupiny jsou také kontinuátory, jimiž moderátor své hosty podporuje v řeči.

4 Aby bylo možné porovnávat počty překryvů z pořadů o různé délce, provedly jsme jednoduchou normalizaci: počet překryvů v celé nahrávce / doba trvání pořadu.

5 Pro srovnání: v případě spontánních neformálních dialogů jsme zjistily (na vzorku 20 nahrávek), že počet překryvů variuje od 1 překryvu za minutu po 9 překryvů za minutu, v průměru se jednalo o 4 překryvy za minutu.

Překryvy mezi hosty se častěji — až sedminásobně — vyskytovaly v pořadu Krásný ztráty. Důvodem může být nižší formálnost pořadu, a tedy i debaty, přátelský vztah hostů a také skutečnost, že nezastupují žádnou instituci, pouze sebe. V Nedělní partii obě ženy dodržují prostor vymezený pro druhou účastnici, aniž by si do sdělení záměrně vstupovaly. Dojde-li k překryvu, je důvodem snaha okamžitě reagovat na (většinou negativní) tón v řeči komunikační partnerky (příklady viz níže).

4.2 KVALITATIVNÍ ANALÝZA

V této části se budeme věnovat interpretaci vybraných příkladů se zaměřením na roli a motivaci komunikantů, na pozici překryvu a jeho vztah k obsahu překrývajících se replik.

4.2.1 PŘEKRYVY REPLIK MEZI MODERÁTOREM A HOSTY

Překryvy jsou obecně hodnoceny spíše negativně jako jev, kterému je třeba se vyhnout. Z hlediska mechanismu střídání mluvčích (Sacks — Schegloff — Jeffersonová, 1974) narušují snadnou a přímou výměnu replik mezi účastníky komunikace, z hlediska pragmatického pak bývají někdy pocítovány jako prostředky nezdvořilosti, netaktnosti, neúcty k tomu, co říká mluvčí⁶. „V tomto typu rozhovoru (televizním) samozřejmě není taktní, skáčou-li si účastníci do řeči. Host někdy brzo pochopí, k čemu moderátor svou otázkou směřuje; reaguje rychle, netrpělivě, přeruší moderátora a nenechá ho domluvit. Naopak jsou moderátoři, kteří hosta nenechají rozvinout myšlenku, skáčou mu do řeči, kladou stále další otázky (dobrý moderátor se musí umět ptát na správnou věc ve správný čas)“ (Hoffmannová, 1994, s. 197).

Základní motivace pro vstup do řeči hosta ze strany moderátora plyne právě z povahy jeho role v daném pořadu. V analyzovaných datech nedošlo ani jednou k zpochybnění této role: moderátor vedl svůj pořad od začátku do konce, tj. určoval témata prostřednictvím otázek, dožadoval se jejich přesného a jasného zodpovězení, usměrňoval diskusi a emoce, dále hosty podporoval v hovoru a nechával je diskutovat mezi sebou, bylo-li to vhodné. Hosté se nesnažili vstoupit do jeho pravomocí, např. vyzváním druhého hosta či samotného moderátora k hovoru.

4.2.1.1 MODERÁTOR VSTUPUJE DO ŘEČI HOSTA

Tyto případy se objevily zhruba dvakrát častěji v pořadu Nedělní partie (54×) oproti Krásným ztrátám (27×). Zahrnují překryvy motivované jednak snahou přimět hosta k hovoru položením otázky, nasměrovat ho k požadované reakci, jednak ho podpořit v (dalším) hovoru (zejména pomocí kontinuátorů).

6 Jedním z mnoha dokladů může být například vyjádření Michaela Smelíka směrem k Martinu Veselovskému: *Pořád mi skáčete do řeči, nenecháte mě domluvit, proč jste si mě zval* (DVTV, 19. 7. 2017). Vypovídající je i replika z korpusu spontánní mluvené češtiny ORAL2013: A: *ty mi pořád skáčeš (se smíchem) do slova ty vole* — B: *promiň*

(1)

JB: měly by rozhodnout podle situace na místě (.) [jen ony vědí]

DT: [ale vy si to předsta]vujete jak mě
zajímá váš názor⁷ jestli (.) by měly zůstat nebo odejít když to takto zjednoduším

(...)

JB: ostatní země [se k tomu postupně: (.) ano]

DT: [což je dlouhodobě plánovaný termín] ale jistě:

JB: [a ostatní země]

DT: [e ve vzduchu visí otázka] jestli by to třeba nemělo být hned- hned mě zajímá co si
o této sit[uaci myslíte vy]

JB: [já si o tom] myslím tolik

V prvním příkladu moderátor DT položil svým hostům jasnou otázku, co si myslí o stahování vojsk z Iráku. JB odpovídá velmi neurčitě, vyhýbavě, což může být zapříčiněno tím, že se v dané oblasti neorientuje. Akcentování faktů, a ne vlastního stanoviska (vyjádřeno dosazením substantiva *země* do pozice podmětu namísto např. zájmena *já*) pak mohou JB pomoci zastřít skutečnost, že na tuto situaci nemá názor; zároveň pokračuje v hovoru (ticho by nebylo dobrým signálem pro diváky, potenciální voliče). Volí tedy tuto strategii a posunuje řeč směrem, kde se cítí jistější. DT ale očekává jasně formulovaný osobní názor a svým vstupem do řeči *de facto* JB nutí k odpovědi, která není založená na obecně známých a již opakovaně tlumočených faktech, ale na vlastním úsudku. Snaží se tedy divákovi, jehož jsou hosté volenými zástupci, zprostředkovat jejich osobní postoje (je tu tedy stejný cíl, jaký sleduje JB). JB se však opět uchyluje k obecným informacím. Na hranici zdvořilosti se ocitáme v překryvu, jímž vstupuje moderátor JB do řeči a předjímá, co zřejmě bude říkat (opět jsou to tedy známá fakta); tím v rychlosti překlenuje tuto část hovoru a opět se uchyluje ke zdůraznění vlastního názoru hosta. JB vstupuje do řeči na konci repliky DT ještě před jejím dokončením (jedná se o terminální překryv; v terminologii Jeffersonové *recognitionnal overlap*) a začíná formulovat svůj postoj k tématu (*já si o tom myslím; k tvaru myslím viz dále*).

(2)

JB: které jdou [do jednotlivých regionů (.) ano]

DT: [víte ale mně jde spíše o ty] plány o ty plány [jak v evropě změnit neza-
městnanost] u nás.

JB: [ano] já vám to chci vysvětlit

Ve druhém příkladu vstupuje moderátor DT hostu do řeči tehdy, když se podle jeho názoru příliš vzdaluje od otázky. Reakce JB je také v překryvu — ví, kam směřuje poznámka DT, a ohrazuje se, protože tentýž cíl jako moderátor sleduje ve svém sdělení i sama. Oba dva překryvy jsou na počet slov poměrně dlouhé, což kontrastuje s tím,

7 Repliky, podle kterých zařazujeme dialogy do oddílů 4.2.1.1. a 4.2.1.2, jsou označeny tučně. Ostatní repliky jsou kontextem nutným pro pochopení celé situace.

co se o jejich trvání konstatuje. Podle Schegloffa (2000) překryvy trvají obvykle velmi krátce; většina z nich je vyřešena během tří překrývajících se slabik; naopak první překryv příkladu 2 obsahuje 11, resp. 10 slabik (trvání asi 2 vteřiny), druhý dokonce 16, resp. 11 slabik (trvání asi 3 vteřiny).

Další příklad dokládá vznik překryvu v situaci, zazní-li nějaká relevantní informace, k níž musí dosavadní posluchač zaujmout nějaký postoj nebo na ni okamžitě reagovat.

(3)

JB: *e mě osobně. e já si myslím že: česká republika a koneckonců i celá evropa má několik zásadních problémů. jedním z těch problémů je nezaměstnanost (...) neboli na tyto dva problémy já bych [se]*

DT: *[mm]*

JB: *chtěla zaměřit [chtěla]*

DT: = *[a] nezaměstnanost vyřešíte v evropském parlamentu?, nezaměstnanost tady u nás doma*

JB: *myslím si že do jisté míry ano: jde o to do jaké pr- práce ee do práce jakého výboru se člověk zapojí,*

Připomínka problematiky nezaměstnanosti vyvolává na straně DT otázku, kterou považuje za nutné formulovat okamžitě, a ne až na konci repliky JB, když už by bylo obtížné připomínat celý kontext a do něj otázku zasadit. Situace by se mohla pro diváky stát nepřehlednou, navíc by to bylo časově náročnější (je totiž také nutno brát v potaz vliv omezené stopáže pořadů). Potřeba aktuální reakce je v příkladu 3 upřednostněna před plynulostí výkladu. JB za slovem *chtěla* nijak neklesla hlasem ani nenaznačila, že se blíží konec její repliky a tím i místo relevantní pro vystřídání mluvčích.

Překryvy obsahující otázku jsou typicky iniciovány moderátorem. Tímto jednáním moderátor naplňuje svou roli a upevňuje svoje postavení z hlediska „moci“. Příklad 4 ukazuje, jak moderátor MP opakovaně prosazuje svou otázku, dokud na ni nedostane odpověď. V ukázkách 3 i 4 je moderátorova výzva k odpovědi naplněna (v př. 3 dokonce na úkor dokončení repliky JB). Můžeme-li tedy moderátora označit za autoritu, jež má v daném pořadu moc, jsou hosté této moci podřízeni (ale v rámci své role sami určují, jakým směrem řeč vést — viz př. 1).

(4)

IO: *(...) že si musí sám dělat sobě šéfa: sám dělat sobě drába: a to je asi na týdle práci jako: to úplně nejtěžší no: já nevím [veronika] má aspoň režiséra ale (.) jako mm*

MP: *[a de vám to,]*

IO: *[jestli mi tohle de,]*

MP: *[de vám to, jestli] de vám to dělat [sama sobě (..) sama] sobě drába?*

IO: *[zaplatpánbů ()]*

IO: *no: no mě to jde líp [než] když mi ho dělá někdo jinej.*

MP: *[de to?]*

4.2.1.2 HOST VSTUPUJE DO ŘEČI MODERÁTORA

Možná překvapivý je počet situací, v nichž host vstupuje do řeči moderátorovi jakožto osobě, která řídí a usměrňuje debatu (a tedy představuje do určité míry autoritu, viz výše). V pořadu Nedělní partie vstoupil host do řeči moderátorovi celkem v 26 případech, v Krásných ztrátách ve 20 případech.

Důvody pro vstup do moderátorovy řeči mohou souviset jak se snahou o co největší kooperaci (např. zodpovězení otázky co nejdříve či dořeknutí moderátorovy otázky s cílem naznačit, že host vnímá, chápe a je připraven reagovat), tak se snahou nasměrovat rozhovor jinam, aktivně se podílet na jeho výstavbě.

(5)

DT: *s čím ee [s čím (chce)]*

HR: **[ale tam]** trošku jeden (.) renomovaný komentátor poznamenal že je to spíš sdružení na prodloužení imunity pana ((pousmání)) <vladimíra železného takže>

DT: *al- nebudem- nebudeme mluvit o panu železném už prosím*

V příkladu 5 využívá mluvčí HR moderátorovo zaváhání (hezitační zvuk *ee*) a vstupuje mu do řeči s poznámkou, jež se týká problému, o němž je právě vedena diskuse. Cílem repliky HR je oslabit pozici V. Železného a tím i druhého hosta, JB. Toto odbočení DT zastavuje v další replice a odvádí hovor žádoucím směrem.

(6)

JB: *e mě se: tady to téma trochu dotýká protože neustále slyšíme prostitutky prostitutky prostitutky ale neslyšela sem slovo prostitut. (.) [takže]*

DT: *[dobrá] měli by se tedy regi[strovat prostitutky a prostitu*t*i,]*

JB: **[až vláda přijde s na]**prsto přesným plánem

V případě prvního překryvu v příkladu 6 začínají oba mluvčí formulovat ve stejnou chvíli po pauze (která se dá interpretovat jako místo relevantní pro výměnu mluvčích). JB pak vstupuje do řeči DT a pokračuje v zodpovídání otázky, zatímco DT ji spíše v žertu formuluje jinak. JB zná znění otázky, proto nečeká, až DT skončí, a rychle reaguje. Z toho, že v první replice JB nezodpovídá otázku, ale vyjadřuje se k jejímu zadání, lze usoudit, že téma celkově je z jejího hlediska v politickém diskurzu vedeno diskriminačně (a to je pro ni zásadnější než otázka (ne)registrace).

(7)

MP: *ale: zhruba před tuším čtyřmi le:ty ste vstoupila (.) do (..) televizního světa trošku v [jiné roli,]*

VŽ: **[před pěti le]**ty už před pěti

MP: *možná před pě[ti lety,]*

VŽ: **[(dnes)]** dnes máme výročí pět **[let]**

MP: **[pět]** le:t, (.) začala ste: připravovat
 ee a to nikoli jenom jako účinkující (.) televizní šou ((míněno show)) e který se me-
 nuje tele te[le,]

V příkladu 7 se vyskytují tři terminální překryvy, z nichž první dva zapříčinila VŽ. Tato mluvčí reaguje na nesprávnost časového údaje (*před čtyřmi lety*): v prvním příkladu ho opravuje (pouhým dosazením správného čísla do téže konstrukce), ve druhém reaguje na moderátorův váhavý přístup ke správnosti údaje zdůrazněním letošního výročí. Poslední překryv vytváří sám moderátor, přijímající správný časový údaj bez výhrad, a následně pokračuje ve své připravené replice, jíž nastoluje nové diskusní téma. Tento příklad také ilustruje, že překryvy mohou být vnímány jako rušivé, přestože to není explicitně řečeno: moderátor nemůže dokončit svou repliku kvůli přerušování ze strany VŽ. Na druhou stranu mluvčí VŽ cítí potřebu opravit moderátora hned, nesprávnost časového údaje je pro ni v dané chvíli relevantní (pro MP je naopak relevantní směřování k dané otázce). Byť by VŽ mohla počkat s opravou na dokončení moderátora uvedení k pořadu *Tele tele*, pravděpodobně poté očekává otázku, čímž by mohlo dojít k opomenutí věcné chyby.

4.2.1.3 KONTINUÁTORY

Obecně se jedná o krátké, jedno- až dvouslabičné zvuky responzního charakteru⁸; v analyzovaných datech se vyskytovaly kontinuátory v následujícím zápisu: *hm*, *hmm*, *no*, *mhm*, *mm*. V pořadu *Krásný ztráty* se tento typ překryvů objevil pouze mezi moderátorem a hostem, respektive pouze moderátor produkoval překryvy, jejichž obsah tvořily pouze kontinuátory; bylo zde nalezeno 15 takových případů (viz např. př. 8). V *Nedělní partii* byl počet více než dvojnásobný: 37 případů; z toho ve 36 případech takto reagoval moderátor DT na repliky svých hostů, v 1 případě přitakala mluvčí JB moderátorovi DT.

(8)

IO: já bych si možná tu otázku eště po[lo]žila

MP: **[mm]**

IO: jinak (.) jestli bych psala stejně (.) kdybych neměla (.) toto o čem hovořila veroni[ka]

MP: **[no:]**

IO: to jsou ty děti které vstávají v půl sedmé ráno, já na tu otázku neznám odpověď

4.2.1.4 TERMINÁLNÍ PŘEKRYVY

Terminální překryvy úzce souvisí s tzv. projektováním konce repliky. Dosavadní recipient rozpozná toto ukončování a začíná hovořit. Od moderátora se očekává, že svým hostům bude především klást otázky, jejich konec i celkové vyznění je však

⁸ V transkripci korpusu DIALOG jsou rozlišovány zvuky podle poslechu: *hm* značí jednoslabičný zvuk vydávaný se zavřenými ústy, *mm* a *mhm* jsou dvouslabičné zvuky vydávané se zavřenými ústy (užívané při přitakání).

host schopen předjímat, a začít tak hovořit dříve, než moderátor zamýšlený dotaz položí⁹.

V pořadu Krásný ztráty bylo nalezeno 15 terminální překryvů mezi moderátorem a hostem; ve 10 případech zapříčinil překryv host a ve 5 moderátor. V Nedělní partii se objevilo celkem 20 terminálních překryvů; ve 12 případech jsou jejich původci hosté, v 8 případech moderátor. Motivací hosta je zodpovědět otázku co nejdříve — host reaguje na dotaz hned v okamžiku, zazní-li jeho relevantní část, tedy v okamžiku, kdy je mu jasné, co je obsahem otázky. V př. 9 a 10 se pak jeho replika kryje s pouhým doplněním ze strany moderátora, které již není ve chvíli identifikace dotazu podstatné.

Motivací moderátora pak je zpřesnit odpověď mluvčích nebo změnit téma, posunout hovor k dalšímu bodu (př. 11).

(9)

DT: *takže je třeba s tím něco dělat [podle vás (..) a co]*

HR: *[já myslím že je **potřeba**] (..) ee já myslím že je potřeba to určitým způsobem sledovat*

(10)

MP: *a to se vám líbilo nebo nelí[bilo]*

VŽ: *[**no nelí**]bilo*

(11)

JB: *nebo od čeho se odvíjí od čeho se odvíjí [ta jeho]*

DT: *[mm]*

JB: *kriti[ka,]*

DT: *[**tedy**] hospodaří nehospodaří podle vašeho názoru špatně vezetpě*

4.2.2 PŘEKRYVY MEZI HOSTY

V pořadu Krásný ztráty se vyskytovalo 23 překryvů mezi hosty, z toho 8 je terminálních. Naopak v Nedělní partii se objevily pouze 3 překryvy mezi hosty. Jak jsme uvedly výše, je to zřejmě ovlivněno typem pořadu: ve vybrané politicky zaměřené debatě má každý host jasné daný prostor pro vyjadřování a do prostoru druhého hosta zasahuje jen minimálně. K překryvům mezi hosty zde nedochází často ani v případě, když moderátor položí otázku, ale konkrétně neurčí, kdo ji má zodpovídat jako první (př. 12).

(12)

DT: *to sou názory lidí které sme natočili v ulicích dámy našly ste se:, v těchto <názorech> jste to vy:, o kterých mluvili ti lidé*

JB: *[**(no já)**]*

HR: *[**(já)**] jsem přesvědčena že to zvládnou (no)*

9 Stranou ponecháváme úvahu, nakolik je host s otázkami seznámen dopředu.

Obecným oslovením *dámy* nevyzývá moderátor nikoho přímo. Po simultánním začátku přenechává JB slovo HR, ale v jejím případě se spíše než o dobrou vůli či zdvořilost jedná o taktiku: JB má připravenou delší odpověď, kterou dokonce doprovází manifestací plakátu s lídrem strany V. Železným (a bude to také ona, kdo bude mít „poslední slovo“).

Překryvy mezi hosty se dále objevovaly na podobných místech jako v případě překryvů s moderátorem, tj. tam, kde jeden host cítil potřebu okamžitě dovysvětlit či upřesnit svůj předchozí projev, ale zároveň mluvil druhý host (př. 13), či tam, kde se jeden host vztahoval v řeči ke druhému a tím ho vyzval k reakci (př. 14). Důležitost správného pochopení sdělení, resp. obrana proti negativnímu vyjádření jsou v obou případech důležitější než odpověď na otázku či plynulost hovoru. Zatímco je v příkladu 13 překryv motivován ujasněním si pojmů a postojů, a nelze tam spatřovat útočnost, v č. 14 vstupuje HR do řeči JB, protože ta svoji repliku záměrně vede s cílem oslabit pozici HR.

V Krásných ztrátách se objevovaly i případy, v nichž jeden host s druhým (ne) souhlasil (př. 15, 16) a v nichž se vzájemně doplňovali (př. 17).

(13)

VŽ: *tak zmátli prosím vás řekněte mi oba dva feministka je tak strašně (..) klišo[idní a: ()]*

IO: **[počkej já to já to dovysvětlím] [já to dovysvětlím]**

VŽ: *[co si oba dva pod] tím představujete, proto[že já]*

IO: *[já ()]*

VŽ: *mám pocit že ty seš všechno kromě feministky.*

(14)

JB: *sem si položila otázku proč paní senátorka když je součástí vládní koalice se nesnažila ty vyjednané podmínky dyž se vyjednávaly změnit, no ale pojďme tedy k te*

HR: *=to by mě docela zajímalo <jak bych já jako senátorka [mohla změnit vyjednané> vy-]*

JB: **[jste součástí: ee jste součá]stí promiňte vládní koalice která vyjednávala tyto věci a ste [také senátorka]**

HR: *[já myslím že jsou] vyjednaný docela slušně.*

(15)

VŽ: *(a) vy možná mluvíte za chlapy protože ženský prostě věděj že musej ráno vstát [a mít] prostě korn flejksy ((míněno corn flakesy)) pro děti*

IO: **[ano ano]**

(16)

VŽ: *tydlety vaše vzosná témata jako kolik byste knížek a hra- brala byste tuto roli (.) to sou hezký otázky ale (.) my ani jedna jí v životě nemů[žeme použít]*

IO: **[víš co ale]** *já s tebou já s tebou jako trošku nebudu souhlasit*

(17)

a jinak musím říct že moje velké štěstí je: (.) třeba dneska tady být s vámi proto<že [my se pět let kamarádíme>]

IO: [((smích))]

VŽ: [pět let se zveme]

IO: [()]

VŽ: na víno

IO: [nikdy sme nebyly v hospodě a v baru]

VŽ: [nikdy (sme nevyšly) (..) nikdy sme spo]lu nebyly v baru, (.)

O tom, jak rychlé je střídání mluvčích, svědčí příklad 18 z pořadu Krásný ztráty. Host VŽ v první replice příkladu uvozuje svůj názor na téma štěstí citátem z četby (*cesta za štěstím*), na kterém klesne hlasem¹⁰. Poté se nadechne a pokračuje ve formulaci vlastního názoru, podpořen souhlasnou reakcí moderátora (prostřednictvím kontinuátoru) i druhého hosta, jež se odehrály během nádechu.

(18)

VŽ: nevím já sem někde četla že štěstí je (.) cesta za štěstím.

MP: mm

IO: =no: [to si myslím taky]

VŽ: [že: (.) mys]lím si já: třeba to sou zase ty zpět k těm hádkám těch mých dětí (.) já si myslím že je hrozně důležitý něco si přát a něco chtít.

4.2.3 PŘEKRYV VŠECH ÚČASTNÍKŮ

Překryvy více než dvou komunikantů jsou problematické nejen pro interpretaci, ale i pro transkripci. Ne vždy je totiž možné zachytit lineárním přepisem časový průběh komunikace. V námi analyzovaných pořadech se však tato situace objevila pouze jednou (př. 19), a to v pořadu Krásný ztráty cca v čase 14:36–14:38. V transkriptu je zaznačen celý překryv, tj. všechna slova u všech účastníků, která se překrývají, aniž by bylo detailněji uvedeno, kdy který účastník skončí.

(19)

MP: [(no ne tak ona říkala) že se na televizi nedívá vůb]ec,

IO: [dívám (...) někdy]

VŽ: [()] dvakrát] ee ale my sme třeba napsali des:et (.) celo- e e deset. (.) devadesát celovečerních filmů

Pečlivým poslechem tohoto příkladu zjistíme, že skutečná délka překryvu všech tří účastníků je kratší než to, co bychom vyvodily z transkriptu, a že skutečně všichni nehovoří od začátku do konce značeného úseku. Časový průběh je následující: moderátor MP začne mluvit společně s IO a přibližně v polovině jeho překryvu (na slově *říkala*), souběžně s vyřčením slova *někdy* se do hovoru vloží VŽ, která se tímto ujímá

10 Značeno pomocí tečky přímo za slovem.

OPEN ACCESS

slova. Výraz *někdy* bychom v tomto příkladu označily jako tu klíčovou část, která donutí mluvčí VŽ zapojit se do hovoru a — spíše v legraci — upřesnit frekvenci sledování televize u IO.

Jedná se tedy nejprve o překryv dvou mluvčích, poté překryv všech tří a konec tvoří opět překryv dvou. Překryv všech tří účastníků trvá velice krátce — u moderátora zahrnuje přibližně úsek *říkala že se*, u mluvčí IO zahrnuje slovo *někdy*, u mluvčí VŽ část nerozluštěného úseku a slova *dvakrát*.

Tento příklad uvádíme spíše pro doplnění, zároveň je však zajímavý z hlediska komparace s pořadem Nedělní partie. Jak jsme již uvedly, účastníci této politické debaty více méně nepřekračují prostor, jenž je jim vymezen. V Krásných ztrátách jde uvolněnost formátu ruku v ruce s uvolněností, pokud jde o role a prostor všech zúčastněných.

4.3 LEXIKÁLNÍ OBSAZENÍ PŘEKRYVŮ¹¹

Určité lexikální jednotky obsažené v překryvech se v našich datech ukázaly jako významné pro sledování toho, jak mluvčí dodržují svou předem danou roli, a ve druhém plánu i pro interpretaci samotného překryvu.

Konkrétním výrazovým obsazením se překryvy mezi hosty od překryvů, jež vznikly mezi replikami hosta a moderátora, ani v jednom pořadu výrazně neliší. Také nelze tvrdit, že by se překryvy lexikálně odlišovaly od nepřekrývajících se (částí) replik. Je však možné pozorovat tendence vztahující se jednak k naplňování role moderátora a hosta, jednak k sekvenčnímu uspořádání rozhovoru.

V našich datech bylo dodržováno rozložení rolí moderátor a host, tj. otázky kladl zpravidla moderátor a hosté na ně odpovídali. Uvádění vlastního názoru nebo postoje pak bylo v odpovědích zdůrazněno výskytem zájmena *já*¹² (Krásný ztráty: 13× v překryvu hosta, 1× v překryvu moderátora, Nedělní partie: 10× v překryvu hosta). Zájmeno *já* se vyskytovalo nejčastěji v kolokaci *já myslím*, kterou mluvčí signalizovali svůj názor¹³; jednalo se tedy spíše o uvozovací prvek či přípravnou část repliky, až poté následoval konkrétně formulovaný názor (jádro informace) (př. 20).

Příznačný byl výskyt tvaru *myslím* v překryvu během doznívající otázky — jednalo se tedy o překryv terminální.

¹¹ V této části se nezabýváme kontinuátory (viz 4.2.1.3).

¹² V pořadu Krásný ztráty se zájmeno *já* vyskytuje celkem 86×, v Nedělní partii 85×.

¹³ Simon-Vandenbergová (Simon-Vandenberg, 2000, s. 42) analyzovala tvar *I think* v politických interview a v běžné komunikaci — zatímco v neformálních hovech bylo tohoto tvaru užito jako prostředku k vyjádření epistémické modality, v politických rozhovorech právě ve funkci uvedení vlastního názoru, postoje. Jucker upozorňuje na to, že politici užívají tuto formu, aby vyjádřili svůj odstup od sdělení, a nemohli tedy být později nějakým způsobem za svá tvrzení postíženi, ukážou-li se jako chybná či napadnutelná (cit. dle Simon-Vandenberg, 2000, s. 44). *I think* zmiňuje ve své analýze jako součást tzv. *intersubjective positioning* i např. Kozubíková Šandová (2015, s. 75).

(20)

DT: =to znamená ho i prodloužit, třeba ten termín když si tím jisti nebudou [**odpovědně**]HR: [**myslím**] si že: v případě že: b- by to nevedlo k řešení tak asi by nebylo možné se vracet takže skutečně je potřeba tu situaci vyhodnotit (.) na místě.

Dalším výrazem vyskytující se v překryvech bylo *ale*¹⁴ (Krásný ztráty: 6× v překryvu hosta, Nedělní partie: 1× v překryvu hosta, 2× v překryvu moderátora). Tento výraz sloužil v replikách hostů k uvození opačného názoru či při uvádění kontrastu. Moderátor Nedělní partie DT jej využíval v případech, kdy vstupoval hostu do řeči ve snaze udržet jej v mantinelech vymezených položenou otázkou nebo při upřesňování, doplňování svého dotazu (tedy tehdy, když plnil svoji roli průvodce pořadem; př. 21, podobně př. 1):

(21)

JB: které jdou [do jednotlivých regionů (.) ano]

DT: [víte **ale** mně jde spíše o ty] plány o ty plány

Host pak užíval *ale* v situacích, kdy cítil potřebu okamžitě se distancovat od otázky či názoru ostatních, vymezit se proti (spíše negativnímu) sdělení, příp. posunout moderátorovu otázku jiným směrem (kde se cítí jistěji v odpovědi, kde má co říct, a tak neztratit „tvář“).

(22)

IO: se nehroustim kvůli nákej důležitějším [věcem (.) jako sou korn flejky]VŽ: [(no **ale**) já sem tím chtěla říct že ta: že ta]

finanční prostě: částka: e si myslim u těch žen nebo ta (.) nutnost (.) žen nás dvou
nutnost prostě: zajistit dětem ty korn flejksy je silnější než nákej pocit (.) e studu: e
chce se mi psát nechce se mi psát chce se mi hrát nechce se mi hrát protože si myslim
že (.) zajištění dětí (.) u nás u vobou stojí (.) nad všema našima osobníma (.) ideá-
lama. [()]

IO: [já vim **ale**] to je prostě hnací sí- průser je hnací síla že jo

Mezi výrazy vyjadřující sumarizaci a/nebo změnu tématu se v překryvech nejčastěji objevovaly výrazy *tedy*, *tak*¹⁵, *takže*, a to jak na začátku repliky, tak na jejím konci. Ve funkci sumarizační jich opakovaně využívali pouze moderátoři: MP: 2×, DT: 5× (viz př. 11: [**tedy**] *hospodaří nehospodaří podle vašeho názoru špatně vězetpě*). Naopak hostům sloužily jako signál začátku repliky/řeči, kterým získávali pozornost. V této pozici se zmíněné výrazy objevily v překryvu tehdy, když host předjímal otázku a začal odpovídat ještě předtím, než moderátor domluvil. Analogicky lze použít i např. *hezitace* (Nedělní partie: DT: *souhlas[síte]?* — HR: [*eee*] *souhlasim*) nebo kontaktové výrazy (Krásný ztráty: *počkej, víš*).¹⁶

14 V pořadu Krásný ztráty se *ale* vyskytuje celkem 35×, v Nedělní partii 57×.

15 O významech slova *tak* viz Jílková (2016a, 2016b).

16 Tyto výrazy se také označují jako diskurzivní markery (*discourse markers*).

OPEN ACCESS

V případě repliky hostů se konkrétně výraz *takže* objevil na konci repliky ve funkci neurčitého, vágního prostředku, jímž mluvčí naznačuje její ukončení (a jedná se tedy opět o terminální překryv).

V překryvech také můžeme zaznamenat, jak od sebe mluvčí přebírají jednotlivá slova (př. 23) či fráze (viz př. 1: *já si o tom myslím*, kde však zopakování formy po moderátorovi vyznívá spíše ironicky, či př. 4: *de to*). Použití týchž slov je pro odpovídajícího výhodné, protože nemusí hledat vlastní, jiné vyjádření, z kontextu je také jasné, k čemu se vztahuje nebo na co navazuje. V následujícím příkladu lze negované sloveso *dívat se* chápat i jako zdůraznění¹⁷ záporu (místo prostého *ne*), jeho následné opakování moderátorem MP a hostem VŽ slouží k potvrzení záporu a vyjasnění odpovědi.

(23)

MP: *já znám vašeho pana otce c-ctihodného profesora hudby jak třeba on se **dívá** na tyhlenty vaše (.) [nechi říct úle]ty*

VŽ: *[**nedívá**]*

MP: *ale (.) **nedívá***

VŽ: ***nedívá***

MP: *prostě se **ne[dívá]***

VŽ: *[**nedívá**] byl velmi překvapen*

5. ZÁVĚR

V této studii jsme se zaměřily na analýzu překryvů ve dvou televizních pořadech, které jsou vedeny moderátorem (Krásný ztráty a Nedělní partie). Průběh těchto řízených diskusí je významně ovlivněn vnějšími proměnnými: oba pořady mají předem danou délku (stopáž), kterou je třeba dodržet¹⁸, a úkolem moderátora je vést, řídit a usměřňovat debatu tak, aby byly ve vymezeném čase probrány relevantní události a témata. Jeho postavení průvodce pořadem se promítá i v používání konkrétních výrazů (např. *ale* v případě, kdy se host vzdálí dotazu, tedy tomu, co považuje moderátor za relevantní, či kontinuatorů *hmm* apod., konvenuje-li hostovo sdělení moderátorovu záměru).

Politické debaty, které v našich datech reprezentuje Nedělní partie, s sebou také nesou možnost střetů, ale i souhlasných tvrzení mezi jednotlivými účastníky, nejčastěji členy opozice. Vyjadřování se k negativním výroky druhé strany v okamžiku, kdy zaznějí (tedy aniž by dosavadní mluvčí dokončil svoji repliku), tak není neobvyklé; dotčený host zaujímá obrannou pozici, vymezuje se proti sdělení a zároveň formuluje skutečný stav, nastupuje fáze obhajování. Zajímavé je, že souhlasné reakce jednoho hosta na sdělení hosta druhého se nikdy neobjevily v překryvu (např. sloveso *souhlasím* formulují mluvčí až po vyzvání moderátorem).

¹⁷ Zdůraznění probíhá i vokálně (hlasitá, pomalá, až slabikovaná výslovnost) a mimicky (upřený pohled, ironický úsměv).

¹⁸ Natáčení je zpravidla delší než publikovaná verze, avšak obě jsou časově omezeny.

Celkový počet překryvů v obou pořadech byl podobný v absolutních i normalizovaných (na jednu minutu pořadu) číslech, odlišnosti se projevily při rozdělení překryvů mezi zúčastněné komunikanty. V politické diskusi Nedělní partie se objevuje 80 překryvů, v nichž vstupuje moderátor do řeči hostovi celkem 54× a naopak celkem 26×. V Krásných ztrátách bylo těchto překryvů téměř o polovinu méně (celkem 47: 27× ze strany moderátora a 20× ze strany hosta). K opačné situaci došlo u překryvů mezi hosty; zatímco v Nedělní partii se objevily pouze 3, v Krásných ztrátách jich bylo 23. Tyto odlišnosti úzce souvisejí s rolami jednotlivých mluvčích a jejich vzájemnými vztahy:

1. Vyšší počet překryvů ze strany moderátora je v pořadu Nedělní partie způsoben právě jeho rolí, tj. tím, že z pozice své funkce řídí diskusi, usměrňuje ji, vyžaduje jasnou odpověď na otázku v případě, vzdaluje-li se jí host nebo mluví-li vyhybavě a neurčitě. Nezanedbatelný podíl na tomto počtu mají kontinuátory, kterými moderátor podporuje hosty v hovoru a zprostředkovává zpětnou vazbu.
2. Vyšší počet překryvů mezi hosty v pořadu Krásných ztráty je zapříčiněn zaměřením či typem tohoto pořadu, tj. méně formálním, spíše zábavním, zaměřeným na osobní a profesní život hostů, kteří v něm nezastupují žádnou instituci. Ve vybrané relaci se hosté navíc dobře znají a tykají si. Do řeči si vstupují nejčastěji tehdy, když spolu nesouhlasí, resp. když chce každý prezentovat jiný názor. V takovém případě jim moderátor do řeči zpravidla nevstupuje: k překryvu všech tří účastníků došlo pouze jednou.

Soustředily jsme se i na výskyt terminálních překryvů, jež lze v pořadech tohoto typu také předpokládat. Typicky se v nich vyskytují otázka (v replice dosavadního mluvčího) a odpověď na ni (v replice dosavadního recipienta). K takovým překryvům dochází nejčastěji proto, že hosté předjímají moderátorovu otázku, resp. její konkrétní vyznění, a rychle odpovídají. V Krásných ztrátách najdeme 23 terminálních překryvů mezi moderátorem a hosty a hosty navzájem, v Nedělní partii 20.

V našich datech jsme si všimaly také lexikálních jednotek, které se podílejí na budování předem dané role moderátora a hosta. Jako relevantní zmiňme především výskyt zájmena *já* a s ním spojené kolokace, na prvním místě *já myslím*. Mluvčí (host) tak předestírá vlastní názor a postoj. Ne příliš frekventovaný, ale vypovídající je výskyt odporovacího výrazu *ale*, jež moderátor využíval k usměrnění debaty směrem pro něj relevantním. Hosté zaujímali prostřednictvím *ale* nesouhlasný, či dokonce obranný postoj. Svě místo zde mají i výrazy *tak*, *takže*, *tedy*, užívané jako sumarizační (vzhledem k předchozí části repliky) nebo přípravné (vzhledem k následující části repliky).

Ve formálním prostředí televizních pořadů je namísto ptát se, zdali přerušování a vstupování jinému člověku do řeči nepůsobí jako netaktní, nezdvořilé. Domníváme se, že tomu tak být nemusí. Moderátor neváhá zasáhnout do řeči hosta (tj. vytvořit překryv), aby ho usměrnil časově i tematicky, host neváhá odpovědět již v průběhu kladení otázky, příp. moderátora opravit. Obecně si mluvčí zasahují do řeči, když cítí nutnost reagovat okamžitě, vzájemně se podpořit či doplnit. Společným zájmem pak je zprostředkovat divákovi podstatné informace, jež se jej jako občana dotýkají (Ne-

dělní partie), vlastní názory, postoje, zajímavá vyprávění ze života apod. (především Krásný ztráty). Ani v jednom případě jsme nezaznamenaly, že by se některý z komunikantů vůči existenci překrývající se řeči ohradil.

LITERATURA

- DUNCAN, S. (1972): Some signals and rules for taking speaking turns in conversations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 23, 1, s. 283–292.
- HAVLÍK, M. (2017): Překryvy replik. In: P. KARLÍK — M. NEKULA — J. PLESKALOVÁ (eds.), *Nový encyklopedický slovník češtiny*.
- HAVLÍK, M. — ZAEPEERNICKOVÁ, E. (2016): Vzájemné ovlivňování prozodie a syntaxe v překryvech replik. *Naše řeč*, 99, s. 33–44.
- HELDNER, M. — EDLUND, J. (2010): Pauses, gaps and overlaps in conversation. *Journal of Phonetics*, 38, s. 555–568.
- HOFFMANNOVÁ, J. (1994): Projevy taktu (a beztaktosti) v televizních rozhovorech. *Slovo a slovesnost*, 55, 3, s. 194–201.
- JEFFERSONOVÁ, G. (1984): Two Explorations of the Organization of Overlapping Talk in Conversation: Notes on some Orderliness of Overlap Onset. In: D'URSO, V. — P. LEONARDI (eds.), *Discourse Analysis and Natural Rhetorics*, s. 11–38.
- JÍLKOVÁ, L. (2016a): *Tak v současných mediálních mluvených rozhovorech: ty zákony co se vztahují teďkon na nás soukromníky tak to asi budu muset zavřít (část 1)*, *Korpus — gramatika — axiologie* 14, s. 12–33.
- JÍLKOVÁ, L. (2016b): *Tak v současných mediálních mluvených rozhovorech: ty zákony co se vztahují teďkon na nás soukromníky tak to asi budu muset zavřít (část 2)*, *Korpus — gramatika — axiologie* 15, s. 31–46.
- KOMRSKOVÁ, Z. — POUKAROVÁ P. (v tisku): Kdo, kdy a proč skáče komu do řeči aneb překryvy ve spontánní mluvené češtině. *Korpus — gramatika — axiologie*.
- KOZUBÍKOVÁ ŠANDOVÁ, J. (2015): Intersubjective positioning in political and economic interviews. In: *Discourse and Interaction*, 8, 2, s. 65–81.
- NEKVAPIL, J. (2017): Konverzační analýza. In: P. KARLÍK — M. NEKULA — J. PLESKALOVÁ (eds.), *Nový encyklopedický slovník češtiny*, Praha: NLN.
- SACKS, H. — SCHEGLOFF, E. A. — JEFFERSONOVÁ, G. (1974): A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50, s. 696–735.
- SCHEGLOFF, E. A. (2000): Overlapping Talk and the Organization of Turn-Taking for Conversation. *Language in Society* 29, s. 1–63.
- SIMON-VANDENBERGEN, A.-M. (2000): The Functions of *I think* in political discourse. In: J. BRUTT-GRIFFLER — D. PERRIN (eds.), *International Journal of Applied Linguistics*, s. 41–63.
- SLOBODA, M. (2005): Rod Gardner: When Listeners Talk: Response Tokens and Listener Stance [recenze]. *Slovo a slovesnost*, 66, 3, s. 220–224.
- WEINGARTOVÁ, L. — CHURAŇOVÁ, E. — ŠTURM, P. (2014): Transitions, pauses and overlaps: Temporal characteristics of turn-taking in Czech. In: N. CAMPBELL — D. GIBBON — D. HIRST (eds.), *Speech Prosody*, s. 502–506.

KORPUS

Korpus DIALOG 1.2. Praha: Ústav pro jazyk český, AV ČR, 2015. Online na adrese: <<http://ujc.dialogy.cz>>.

Zuzana Komrsková | Ústav Českého národního korpusu, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy |
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
ORCID ID: 0000-0002-1170-9344
zuzana.komrskova@ff.cuni.cz

Petra Poukarová | Ústav Českého národního korpusu, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy |
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
ORCID ID: 0000-0003-3707-6466
petra.poukarova@ff.cuni.cz